

נראדה אור

פרשת שלח תשפ"ב
גלויון קבב שנה ג
מאז רבדיק מלעכוויטש קוידענו

{ שניני אור }

חג השבועות הסתיים, ימי התשלומים אף הם כבר חלפו, שבנו לימי השגרה על כל המשתמע מכך, לכתוב דבר חידוש בימים שכאלו אכן לא קל.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א התבטא פעם שבמשך השנה אין כמעט ימים של סתם, מ' בסיון כבר מתחיל ההכנה לימים הנוראים החלים בעוד מאה יום, תקופה זו נמשכת עד גמר החותם בזאת חנוכה, ימי החנוכה מכינים אותנו לימי השובבים המובילים אל תקופת ארבע פרשיות ימי הפורים וחג הפסח, ומשם ממשיכים בספירת העומר עד חג השבועות המסתיים ביום י"ב בסיון. נמצא א"כ שמיים י"ג סיון עד כ' בו קיימים שבעה ימי שגרה פשוטים בהם עלינו להתייגע בעבודת ה' ללא התערורות מצד הזמן.

כך גם לגבי מסגרת הלימוד יודעי תורתך, ההתחדשות הראשונית כבר חלפה ועתה נשארנו עם משימה יומיומית – אמנם לא קשה מדי אך בכל זאת דורשת מאיתנו עקביות ורצינות, קבלת עול תורה ללא טעם מיוחד של התחדשות.

בימים הראשונים לסדר הלימוד שאל אדמו"ר שליט"א את אחד האברכים כיצד הולך הלימוד החדש, השיב האברך שאם טעם הלימוד המורגש עתה יסאר לאורך זמן תהא זו הצלחה גדולה לתכנית, נענה אדמו"ר שליט"א בטוחני שלאחר שאברך יראה כיצד שלשה דפי גמרא שגורים בפיו ודאי ימשיך עם סדר הלימוד בכל המרץ, החיזוק הגדול נדרש אכן רק עתה בתחילת התכנית.

כך הרי כותב רש"י עה"פ במתן תורה ועתה אם שמוע תשמעו בקולי, אם עתה תקבלו עליכם יערב לכם מאכן ואילך שכל התחלות קשות, בתחילת סדר הלימוד כאשר הרגשת ההתחדשות כבר פגם וטרם קבלנו את הסיפוק מההישגים שיבואו בעזרה, כך גם בימים של סתם – בין תקופה לתקופה, אמנם אין בנו כ"כ מרץ להתאמץ אך חז"ל מבטיחים שאם נתחזק בתחלה הטעם והחשק יבואו בהמשך – יערב לכם מאן ואילך.

אמנם צדיקים פירשו דברי רש"י בצורה שונה מעט – ועתה אם תקבלו עליכם לא רק ההמשך יהא ערב אל יערב לכם מאכן ואילך שכל התחלות קשות, משמים ישפיעו לכם טעם ועריבות אף בהתחלה הקשה.

כאשר מקבל האדם על עצמו יגיעה בעבודת קונו אין הוא מרגיש קושי ביגיעה אלא אדרבה היא זו שמעניקה לו טעם בעבודתו, דוקא על ידה מרגיש שעתה ממלא הוא תפקידו כעבד נאמן לאדונו, ביגיעתו גורם הוא שמחה ותענוג ליוצרו.

אם קיימים בשנה שבעה ימים של סתם הרי שהופכים הם לימים מיוחדים, שבעה ימים של עבודה אמיתית יותר מתוך יגיעה, קביעות בעבודה, קביעות בסדר הלימוד, חביבין דבקבעתא – בדנח ושקעתא.

{ זכרות קודש }

הסרה מהרע ודבקות בטוב על ידי המצוות

בקדושה. אבל עם בני ישראל נפשם מקלי נוגה שיכולה להיכלל בקדושה, ועל ידי שאיש יהודי מתנהג כראוי ועוסק בכל עניניו הגשמיים כרצונו יתברך מתקדשת נפשו ונמשכת אחר הנשמה שמצד הקדושה. אבל אם נמשך אחר תאוותיו בעניני הגשמיות ואינו מקדש עצמו, נמשכת נפשו ל"ע לצד שכנגד.

והנה העולם הזה מלא מכחות הרע שיכול האדם להימשך אחריהם ח"ו, והיצה"ר מפתהו בכל עת לתור אחר מראה עיניו והרהורי הלב שלא ישמור אבריו בקדושה ולא יעסוק בעניני החומר באופן הראוי, ונצרך תמיד לחיזוק והתגברות לטהר נפשו ולקדשה שלא תימשך אחר צד הרע. לכך ניתנו המצוות לישראל, שעל ידם דבקים בהשם יתברך ויש בהם כח להתגבר על כחות הרע. כדברי המדרש תפוש חבל זה בידך ואל תניחהו שאם תניחהו אין לך חיים, כך אמר להם הקב"ה לישראל כל זמן שאתם מדובקים במצוות וכו'.

סגולת מצות ציצית לסור מכווחות הרע

הדרך שזיכה להידבק במצוות היא על ידי מצות ציצית, כמאמר הכתוב למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי, אשר על זה כתב המדרש שנמשלים המצוות לחבל הצלה ממים הזידונים. כי הגדיל והחוטין מורים על יסוד ומלכות (ע"י שער הכוונות - דרושי ציצית דרוש ו), וכונת המצוה שיתבונן במלכות ה' בעולם ויראה כיצד כל עניני הגשמיות הם חיותו יתברך ועל ידי זה יעסוק בעניני הגוף כראוי וכנכון מבלי להתגשם בהם. ובכח סגולת המצוה יהא נשמר מלהימשך אחר כחות הרע ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, כפי שאומרים קודם עטיפת הטלית ועל ידי מצות ציצית תינצל נפשי ורוחי ונשמתי מן החיצונים.

כדברי חז"ל (פסוקי דז"ר). תכלת דומה לים ים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד, שעל ידי הציצית נזכר בהשם יתברך ורואה כבוד מלכותו בכל עניני העולם ועל ידי זה שומר אבריו בקדושה ועוסק בעניני העולם כרצונו יתברך. ומהאריז"ל איתא שבעת קריאת שמע יטול ציציתו ויניחם כנגד החזה, כי בכח הציצית מעלה ומייחד כל תאוות הגוף להשם יתברך, ובזה זוכה למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי והייתם קדושים לאלקיכם, שמדבק עצמו במצוות ה' ובא לתכלית קיומם לקדש נפשו ולדבקה בנשמתו הקדושה ולא תימשך אחר הגוף החומרי.

המשך בעמוד ד <<<

ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם, למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי והייתם קדושים לאלקיכם (טו, לט - מ).

במדרש (רבה י, ו) משל לאחד שהיה מושלך לתוך המים, הושיט הקברניט את החבל ואמר לו תפוש חבל זה בידך ואל תניחהו שאם תניחהו אין לך חיים, אף כך אמר להם הקב"ה לישראל כל זמן שאתם מדובקים במצוות ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום וכו' (דברים ד, ד), אמר להם הקב"ה לישראל בעולם הזה על ידי יצר הרע אתם פורשים מן המצוות, לעתיד לבוא אני עוקרו מכם שנאמר (יחזקאל לו, כז) ואת רוחי אתם בקרבכם וגו'.

איתא בגמ' (שבת לב) אמר ר"ל כל המקיים מצוות ציצית לעתיד לבוא זוכה ומשמשין לו ב' אלפים וח' מאות עבדים שנאמר (זכריה ח, כג) כה אמר ה' צבקות בימים ההמה אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשונות הגוים והחזיקו בכנף איש יהודי לאמר נלכה עמכם וגו', והיינו שמכל אומה משבעים אומות יבואו עשרה אנשים ויחזיקו בכנף איש יהודי להיות עבדיו, ונמצא שיהא בכל כנף שבע מאות עבדים ובארבע כנפות אלפיים ושמונה מאות.

ויש לבאר מלבד פשטות הדברים מה ענין יש בריבוי העבדים במספר זה דייקא.

המצוות חבל הצלה ממים הזידונים

ביאור הענין דאיתא בספ"ק שכל הנשמות נכללו באדם הראשון, ואלמלא נכשל בחטא היה נעשה על ידו התיקון השלם להידבק בהשם יתברך עם כל הנשמות הכלולות בו. אמנם אחר שנכשל בחטא נעשה עירוב טוב ורע, ומאז נצרכים נשמות ישראל וחלקי הקדושה להתברר מתוך חלקי הרע. ולכונה זו בחר הקב"ה באברהם אבינו וזרעו אחרינו, אשר המה נשמות ישראל תכלית הבריאה. שעל ידי עבודתם יבררו חלקי הקדושה וישונו להידבק בהשם יתברך, עד לשלמות הדבקות בתיקון השלם במהרה.

עוד נתבאר בליקוטי אמרים (פ"ט) שמלבד הפרש שבין ישראל לאומות העולם, שישאל יש בהם נשמה קדושה חלק מאיתו יתברך שמתלבשת בגוף הגשמי ובאומות העולם אין בהם. עוד יש ביניהם הפרש מצד הנפש הבהמית - שאף כי בשניהם יש נפש בהמית, אומות העולם נפשם משורש הרע מג' קלי' הטמאות, וכיון שהיא רע בעצם אי אפשר לה להיכלל

התלהבות עזה בדיבורי תורה ותפלה

במדבר הזה יתמו ושם ימותו (יד, לה).

כשאדם אומר דיבור של קדושה בתורה ובתפילה, צריך שיתלהב כל כך עד שייגיע לכלות הנפש, עד כי יתמו ושם ימותו במסירות נפשו לה'.

מרן הס"ק מלעכוויטש ז"ע

מצות ציצית – הכיבושה וסגולתה

מצות ציצית בהיכל לעכוויטש

בלעכוויטש היתה הקפדה גדולה על מצוות ציצית. מרן הס"ק זי"ע היה אומר כי אפילו אם הציצית כשרים להלכה, הנושא אותם בעת שאין שמונת החוטמים כדברי דער גאנצער איד איז איינגעשטעלט' [- כל יהדותו מוטלת בסכנה]. ואכן ענין ציצית כדת וכדין קיימו בבחינת מסירות נפש, גם האנשים הפשוטים ביותר שבלעכוויטש. פעם אחת אירע לבעל עגלה פשוט מלעכוויטש, שנקרע לו אחד מחוטי הציצית שאינם מעכבים בדיעבד, ונעמד באמצע הרחוב ולא זז ממקומו עד שתיקן הציצית. ופעם אמר הס"ק זי"ע איני מאמין כי יתכן שיהודי יאחזו הד' כנפות בידו ולא יתערור לנשקם.

כן היה מקפיד על קשירת חוטי הציצית כפי הדיעה בהלכה שיש לחלק הקשירות לחוליות של ג' ג' וכך נהגו כל אנשיו אחריו, עד שקשירת הציצית בשלימות היתה דוגמא וסימן לחסידי לעכוויטש. אחד מאנשיו דנו אותו פעם בבי"ד של מעלה ואמר כי לעכוויטשער חסיד הוא, ובדקו לו את קשירת הציצית כדי לדעת האם אכן מחסידי לעכוויטש הוא.

מירא דביא

אמר מרן הס"ק זי"ע, אילו היינו נותנים מוח שלנו בלימוד הנגליה היינו כאחד מהראשונים, אבל שמנו מו"מ שלנו בעבודה, ומה יוצא לנו מזה, איזה ריווח יש לנו מכך. זאת הרווחנו כאשר נקום בבוקר ומוציאים הציצית שלנו כשרים, דומה אצלינו כאלו זכינו באלף ספינות בים. אמנם כשנמצאים ציצית פסולים ח"ו, דומה אצלינו כאלף ספינות שנטבעו בים.

מזכרת שם הגדולים (ב)

מעשה באחד שרוח רעה חוללה שמות בביתו, וגרמה לו הרבה נזקים, זכוכיות נפוצו וכלים נשברו, ואף בשעה שהלך הלה לבית חותנו לאכול 'קעסט' היתה הרוח מזיקה בבית חותנו וחפצים נגנבו משם, ולא ידע האברך לשית עצות בנפשו. קם ונסע ללעכוויטש, בעיצומו של השולחן הטהור, שב הרוח להזיק והחלו הפמוטות ליפול מהשולחן. זעק רבינו 'מי זה מעיז לעשות כן בבית?!' ונחו הפמוטות במקומם. אחר כך דיבר רבינו על לבו, והודה אותו אברך לפניו שידוע ומכיר בנפשו שהוא צריך לשוב בתשובה, וסידר לו רבינו דרך תשובה. ועדיין היה האברך חושש ושאל את רבינו, מה אעשה כעת, איך אחזור לביתי ולבית חותני, והלא נגנבו ונעלמו משם חפצים יקרים מאוד, ותולים בי הכל. ענה לו רבינו, תאמר להם כי הדברים מונחים בבאר שבחצר שלהם, ועל כן שישאבו את כל המים משם וימצאו בתחתית הבאר את כל התכשיטים והאבנים היקרות. אחר כך קשר עבורו רבינו ציצית בטלית קטן שלו ונרפא לגמרי.

מירא דביא

מרן הס"ק זי"ע היה מבקש מהבאים אליו שייקבלו על עצמם לקיים שלשה דברים בכל יום לחזור על אני מאמין, לומר 'ה' פרקי תהלים, ולהזהר לבדוק את הציצית שהיו שלימים.

אחד מאנשיו בשם ר' יענקל' היה סוחר עורות, וציווהו על שלושה דברים הנ"ל, בתחילה שמר והקפיד על הוראות אלו, אבל במשך הזמן נתרפה מלעשותם. לימים נסע למסחרו וצורר גדול בידיו, ובדרכו היה צריך לעבור דרך יער גדול, כשכנס להיער שמע קול מדבר, 'קער זיך אום' [- חזור בך], ונדמה לו כקולו של רבו מלעכוויטש, אבל חשב שזה דמיון

ולא שת לבו לכך, והמשיך בדרכו לתוך היער, והרעים שוב עליו הקול, 'קער זיך אום', והקול קולו של הרה"ק, ובכל זאת המשיך בדרכו כי בטח שזה רק דמיון. אך פתאום התנפלו עליו שודדים ושדדו את כל כספו, ואותו קשרו לאחד העצים. בעומדו קשור מבלי יכולת לזוז, נראה אליו פתאום הרה"ק, ואמר לו, 'איך האב דיר געזאגט דו זאלסט נישט פארן' [- הרי צויתך שלא תיסע ותחזור בך], ושאלו אמאי אינו נזהר במה שצויהו על ג' הדברים, והצטדק הלה שזה מרוב טרדותיו, ומקבל על עצמו שמהיום והלאה יזהר בזה מאוד.

והתירו הרה"ק מחבליו, ואמר לו שיסע לעיר פלזנית ששם חונה גדוד חיילים, וגם ראש השודדים ששדדוהו הוא חייל בגדוד זה, ויכירו על ידי צלקת שיש לו במצחו. הלה נסע כמצות רבו למקום שאמר לו, וסיפר למפקד הגדוד את כל אשר קרהו. ופקד הקצין שכל הגדוד יעמוד בשורה ושהוא יכיר את השודד, והוא עבר על פניהם ולא מצא חייל עם צלקת במצחו, ואמר לו הקצין שיעבור ביניהם ויבדוק עוד פעם והרגיש בחייל אחד שכובעו שמוט לו על פניו, והרים את כובעו של החייל, ונראתה הצלקת במצחו. הלה נמסר לקצין, ואחרי חקירה הודה במעשה והחזיר את הכסף, ונענש כראוי.

שם

שמעתי שקודם הסתלקותו [של מרן הס"ק זי"ע] אחז את הציצית בידו ואמר בזה הלשון, א-ל חי חלקנו צורינו זוה להציל ידידות שארינו משחת למען בריתו אשר שם בבשרינו (מתוך ברכת המילה), ויש בזה סוד.

דברי שלום (הקדמה)

הרה"ק ר' יואל טשאפלער זי"ע היה מגדולי תלמידי מרן הס"ק זי"ע, בישוב בכפר היה נחשב מאד בעיני כולם לאיש תם וישר, גם בעיני ערלים מהכפר גם בעיני האדון מהחצר. פעם אחת באו להאדון אורחים אדונים גדולים על המשתה אשר הכין, וכטוב לבם ביין התפאר האדון כי יש לו ראנדאר נכבד יקר המציאות, ויפצרו האדונים האורחים אותו כי יצוהו לבוא כי חפצים לראותו. ושלח לקרותו ויבוא במלבושיו הידועים בפעלציל הקצר והטלית קטן הארוך עם ציציותיו הארוכים למטה מקצות כנפות הפעלציל. והאדון בראותו ויבקשהו כי יחביא הציצית התלויות, כי לא יאות לפני האדונים וישחקו מאתו. ויען ויאמר לו מה תדבר, האנכי אבוש עם הציצית שלנו ויאמר בלשון פולניא 'טיזש טא נאשע צאלע זשיציע', היינו הלא זאת הוא כל חיינו.

אור ישראלים (עמ' כו במהדורה"ח)

חיות הציצית של הבעש"ט הק'

א"ז [מרן אדמו"ר הזקן] היה מספר על הבעש"ט הקדוש, שהציצית שלו היה להם חיות ונפש ממש, אשר היו יכולים לנענע את עצמם בלי נענוע הגוף, כי על ידי קדושת עשיית המצוה המשיך להם נפש וחיות. וזהו שאמרו רז"ל (מנחות מד.) באו ד' ציציותיו וטפחו לו על פניו.

דברי שלום (כי תבוא)

מצות ציצית שקולה כנגד כל התורה

בשם אדמו"ר הרה"ק הר"א מקאיינדאוו זי"ע ועכ"א ע"י חתנו הרמז"י שליט"א מטאפראוו, השמונה חוטין של הציצית מורה כל חוט וחוט בפני עצמו. חוט הראשון, להעצים עיניו מראות ברע ולקדש את עיניו לתוה"ק. חוט

השני, לאטום אזנו משמוע ברע ולקדש את אזנו לשמוע בקול ה'. חוט השלישי, לשמור פיו ולשונו מלדבר ברע ולקדש דבורו בתורה ותפלה. חוט הרביעי, לשמור הלב והמוח מלחשוב רע ולקדש לבו ומחשבתו לעבודתו ית"ש. חוט החמישי, לשמור ידיו מעשות כל רע ולקדש את ידיו לעשות את הטוב והישר בעיניו. חוט הששי, לשמור רגליו מלכת בעצת רשעים ולקדש את רגליו ללכת בדרכי ה' ית"ש. חוט השביעי, לשמור מלאכול ולשתות דברים אסורים ולקדש את עצמו באכילתו ובשתיתו לעבודת ה' ית"ש. חוט השמיני, לשמור מלהריח דברים אסורים ולקדש את עצמו להריח בירת הש"ת ובריח התורה ותלמידי חכמים.

וזה הפירוש חכם ל"ב (משל"י, ה) מי שהוא חכם להשכיל בחכמת התורה בל"ב חוטין של מצוות הציצית - יקח מצוות. וזה וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אותם (טו), (טז), ודפח"ח.

הרה"ח ר' צבי רובינשטיין מוויילנא ז"ל, הקדמה לסידור אור הישר ווילנא תרפ"ח

בפרשת ציצית יש רפ"ט אותיות, וזהו פירוש הפסוק (תהלים קלא, ה) טרף נתן ליראיו יזכור לעולם בריתו, היינו פרשת ציצית שבה טרף אותיות, גורם לזכור לעולם בריתו, כמו שכתוב (טו, טז) וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'. אמרי יעקב (תרע"ו)

חביבות רבוה"ק לטלית מארץ ישראל

הטלית ילבישו אותי של אאמו"ר זללה"ה אף על פי שהוא ישן, אם יהיה באפשרי... אח"כ נתיישבתי, באשר הטלית של אבי זי"ע הוא קרוע ויש בו הרבה טלאים שלא מצמר, על כן ספק אצלי אם יותר טוב הטלית של אבי זי"ע, או הטלית של שבת קודש שלי, וכאשר יהיה הסכם הלומדים החרדים כן יעשו, הגם שרצוני מאד בטלית של אבי מורי זי"ע, וגם שהוא כמעט בבירור שהוא מארץ הקודש תוב"ב, מ"מ אם הלומדים החרדים יסכימו שאינו נכון, יעשו כפי הסכמתם. דובר שלום - צוואת רבינו הגה"ק מוהר"ש מבראהין זי"ע

כבר אמר החכם (קהלת ג, א) 'לכל זמן ועת לכל חפץ', ויכל להיות כי עתה יהיה שעת רצון ועת זמן למלאות בעזהשית"ש את רצוני וחפצי ותשוקתי באהבה, לקיים מצות השית"ש ולהתעטף בעיטופא דמצוה בטלית נאה ומהודר בתכלית הטוב והיפה והנאה ובתכלית ההכשר הנעשה והנטווה בארצנו הקדושה בירושלים ע"י עבודת ישראל ובשמירת שבת קודש מצמר המהודר הנגזת מהצאן שבארץ ישראל, לא מהצמר המובא מחוץ לארץ. כי שם בהצמר המובא יש חששות תערובות בהצמר חשש שעטנז, אולם הצמר מארץ ישראל והנארג והנטווה בא"י ע"י עבודת ישראל המה בתכלית ההכשר בעזהשית"ש.

... והנה כאשר שמעתי אשר כ"ק אדמו"ר הר' אלימלך שליט"א מקארלין המה בעת הזאת לבקשת אנ"ש חסידים הנאמנים חסידי קארלין בארצנו הקדושה ובירושלים עיר הקדושה תובב"א. והמה מש"ב וקרובינו, וזאת עלתה על כולנו אשר נקשרנו יחד באהבה רבה ואהבת עולם ואחוה ושלוש וריעות מאז ומקדם... ולכן אחכה אשר בעזהשית"ש

המשך בעמוד ד <<<

בעל צמח ה' לצבי

מאתים ועשרים שנה הסתלקותו - כ' סיון תקס"ב

זכיתי לשישים גיבורים, תלמידים צדיקים והגדול שבכולם הוא תלמידי הקדוש רבי צבי הירש, שאליו הנביא זל"ט חפץ בקרבנותו, ביטוי כביר זה על רבינו נשמעה מפיו של רבו – הרה"ק ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע.

לא פלא וחדוש הוא מדרגותיו העצומות של רבינו, שכן עוד בטל ילדותו כשפקד אביו את היכל קדשו של מרנא הבעש"ט הק', נטל הבעש"ט את רבינו על זרועותיו וברכו שיהיה לגדול ומנהיג ישראל, בכח ברכה זו עלה ונתעלה רבינו מתוך גיעה עצומה, במסירות נפש ובזיכוכ כל מידותיו בהצנע לכת וענווה מופלגת.

אף אצל מרן המגיד ממעזריטש היה רבינו מראשוני היושבים במלכות כעדותו של הרה"ק ר' פייבוש מזבאריז בספרו 'יושר דברי אמת' שכתב (קונט' ראשון אות כב) 'ודבר זה הסביר לי תלמיד אחד מן הרב מוה"ר דוב בער ז"ל, החכם השלם המופלג החריף מו"ה צבי הירש שהוא לעת עתה מגיד מישרים בק"ק דאלינא יצ"ו'.

צמיחת קרן

בסביבות שנת ת"ק צמח אור ה' בביתו של הגאון הקדוש ר' שלום זעליג – חסיד וגאון מובהק שהסתופף בצילו של מרנא הבעש"ט, חיבר כמה וכמה ספרים חשובים והיה בקיא מופלא בתורת הדקדוק, כאמור בהכירו את מעלתו של בנו היניק ובראותו את כשרונותיו ושקידתו הנדירים, לקחו אביו עמו בעלותו לפקוד את היכל ה' אשר במעז'ב'ז ומשם קבל את ברכתו של הבעש"ט.

עם עמדו של רבינו על דעתו החל להסתופף בצלו של המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע ראש ומנהיג העדה. עם עלותו בסערה השמימה של רבו זה השתוקק רבינו עד מאד לדבוק בהמגיד הקדוש מזלאטשוב אך לא היה בידו די ממון להוצאות הדרך, רבות בקש והתחנן לבורא כל עולמים שיזכה לראות בפני השכינה, עד שריחמו עליו מן השמים, באותו זמן שמש רבינו כ'מלמד' בבית סוחר אמיד, ואותו אדם השיא את בנו בעיר זלאטשוב וצירף את רבינו עמו לנסיעתו, כך עלה בידו להגיע אל מול פני הקודש.

אדוק ומקושר בכל נימי נפשו היה רבי צבי הירש אל רבו זה, ידו לא זזה מתוך ידו רבות בשנים ודלה והשקה מתורת רבו לאחרים, חלק נכבד מדברי תורתו של המגיד שנשתיירו בידיו הינם הנשמעים מפי רבינו, ולעומתו העריצו והקדישו רבו עד מאד, עדות לכך היא הביטוי הפותח את מאמרנו זה, שעות רבות עמד ושימש לפני רבו ולמד ממנו דרכי עבודה.

על הבנתו העמוקה את הליכות רבו תעיד העובדה הבאה. הרה"ק מזלאטשוב הגיע לעיר דאלינא בו שימש תלמידו – רבינו כמגיד והתאכסן בביתו, בבוקר נכנס לביהמ"ד מעוטר בטלית ותפילין וטרם פתח בתפילה עבר בין שורות המתפללים וחזר לחדרו, המתפללים תמהו מה פגם מצא בהם הקדוש מזלאטשוב, אך הופיע רבינו ואמר שאין בכל הנאספים פגם רק אברך אחד שנתפס למינות וחבר הוא בכת ש"ץ, והקדוש אינו רוצה להתפלל עד שיעברו הרע מקרבם.

סימן מסר להם שאברך זה יש ברשותו ספר הזוה"ק שנעשו בו תגין וצורות כמין שתי וערב, קחו עמכם דברים להחזירו למוטב, ואכן חיפשו ומצאו שאברך אחד יש ברשותו זוה"ק זה ולא זז משם עד שדברו על ליבו שיחזור למוטב, ובשעה שקבל עליו לחזור למוטב נכנס המגיד מזלאטשוב לביהמ"ד ופתח בתפילה.

לאחר התפילה שאלו בני העיר את רבינו באם ידע מדבר זה עוד טרם בואו לעיר של רבו הק', ובאם ידע מדוע לא אמר עד עכשיו, ויען רבינו כי ידע היטיב אך משמים מזהירים את הנשמות הטהורות אשר יודעים להבחין בין טוב ורע, נשמה נקיה ואשר איננה, שלא יגלו כל הידוע להם בכדי שלא תתבטל הבחירה מנפשות בני ישראל, ורק בעת שנותנים ליה רשות מן שמיא מגלים הם.

טעם הצבי

רבינו הדרין והכניס בליבות בני ישראל טעם נפלא בעבודת השי"ת, בחביבות, בנעימות ומתיקות אמריו הקהיל קהילות בכל עיר ועיר בה כיהן כמגיד, אם בדאלינא בה הרביץ תורה ומוסר משך עשרות שנים, אם בנדבורנא בה כיהן כמגיד בחלק השני של ימי חייו ואליה נהרו מאות תלמידים ומבקשי דעת לאור באור הצבי.

נאמנים עלינו עדותו של הרה"ק ר' ישראל מפינקוב – בן הרה"ק מארדיטשוב שכתב בהסכמתו לספה"ק 'צמח ה' לצבי': אותו צדיק החסיד ועניו, בוצינא קדישא... הרב הגאון מופת הדור מוה"ר צבי הירש זצלה"ה אשר אור תורתו האירה לארץ ולדרים בכמה קהילות קדושות, ממנו יתד, ממנו פנה ממנו ישקו העדרים.

עבודת התפילה של רבינו היתה מתוך דבקות נפלאה. העיד תלמידו הגה"ק רבי חיים ירוחם הלוי סג"ל מדאלינא בספרו בית הלוי 'כי היה לנו התלהבות גדול בתפלתנו, ובפרט כשהיינו מתפללים בסוכה שלו בדחקות גדול, אף על פי כן היה הנס עומדים צפופים ומשתחוים רווחים, גם אחר התפילה לא היה לנו חשק לילך לבתינו'.

בהיותו מגיד בדאלינא היה יורד לפני התיבה בכל התפילות וזכו תלמידיו לשמוע קולו בקודש בהשתכחות לפני קונו, אף דרשותיו ושיעוריו היו ארוכים ומלאים בדברים עמוקים ומתוקים מדבש, אך בעברו להתגורר בנדבורנא הפסיק להתפלל לפני התיבה, ואף דברותיו הקדושים נאמרו בקיצור גדול ובמילים ספורות, תלמידיו הצדיקים נאנחו על כך אך מפני היראה לא הנינו לשאול את פיו הק' בטעם הנהגתו זו.

לאחר זמן מה הרהיב עוז ושאלו תלמידו הנ"ל לטעם הנהגתו זו, השיב לו רבינו: 'דע בני כי אני אתפלל לעולם ועד, אך מה שהפסקתי להתפלל ולומר דברי תורה ברבים הוא מפני שההארה זו לא היתה בשלימות, וצריכים אנו להתחזק ולאזור עוז להשיג הארה גדולה יותר שתהא בלי הפסק...' ומי אתנו יודע עד מה ככוונת עבודת קדשו של רבינו.

אחד מגדולי תלמידי רבינו היה הרה"ק ר' מנחם מנדל מקאסוב בעל 'אהבת שלום', ששתה את מימיו משך י"ב שנים, משנת תק"ג עד הסתלקותו של רבינו, הרה"ק אף שימש כ'בעל תפילה' בבית מדרשו של רבינו בימים הנוראים והתנה עמו רבינו שיתפלל במהירות כי באם לא תהיה לו סכנה שיתבטל במציאות... ואכן פעם אחת נתלה הרה"ק מקאסוב ב'מלכיות זכרונות שופרות' וכמעט שנסתכן בנפשו.

בסוף ימיו של רבינו רצה הוא ללמד את תלמידו הגדול דרכי הנהגה, ע"כ הורה לו ללון בבית המדרש הסמוך לחדרו ובכל לילה בשעת חצות יבוא אליו ללמדו הדברים הנחוצים להנהגה, אמנם הרה"ק מקאסוב ירא לישון שם, כי ראה כמה וכמה נשמות מעולם האמת בבואם לבקש תיקון מרבינו, אמנם לאחר שלימדו רבינו האיך לתקנם פסק לפחד...

הרה"ק מבוטשאטש זי"ע הסתופף גם הוא בצל רבינו וקנה ממנו חכמה ודעת, ואף מזכיר בשמו מספר אמרים יקרים, כשמכנהו בין השאר 'אלוף נעורו' 'פה קדוש', כמו"כ העיד על עצמו הרה"ק ר' צבי הירש מזידיטשוב שרוח הראשון מרבותיו קבל הוא מרבינו ובער בו כאש עד סוף ימיו, עוד היו מתלמידיו בעמח"ס 'פרס המלך' – הרה"ק ר' פינחס שאשיש, זאת מלבד תלמידו המובהק ומשמשו בקודש שהובאו דבריו לעיל – רבי חיים ירוחם סג"ל מדאלינא.

תלמידיו היו אדוקים וקשורים בנפשו מאד, לא פלא היא התקשרותם הגדולה שכן רבינו נשא כל אחד ואחד מהם על לוח ליבו, בגשם וברוח. רבינו היה מתפלל בחדרו הסמוך לביהמ"ד והקהל היה ממתין לו בסיום ק"ש על ידי סימן שהיה מראה מחדרו, ויהי היום ורבינו אינו מסמן לסיים, למעלה מרביע שעה חלפה והקהל ממתין ומצפה, על כן ניגש אחד והציץ בין החרכים ונשתומם ונתבהל לראות את רבינו שוכב בפישוט ידים ורגלים על הרצפה ואומר 'תפול עליהם אימתה ופחד'.

הנוכחים הבינו כי לא דבר ריק הוא, ואכן, כשעה לאחר התפילה הגיע אחד מבני החבריא וסיפר כי הלך ביער בדרכו לעיר להסתופף בצלו של רבינו, כשלתע התנפל עליו ערל עם גרזן גדול במטרה לרצחו נפש רח"ל, וכבר הגביה עליו הגרזן אך באותם רגעים נאלם דום ולא יכול היה להזיז את אבריו והוא המשיך בדרכו לעיר מבטחים, וראו הכל כי רוח אלקים דבר בו.

רבינו תבע מחבריא קדישא שלו שיהיה בנייהם אהבה ואחוה ללא שום פירוד, ומרגלא בפומיה בדרך צחות. 'אהבו את ה' כל חסידיו', אם יאהבו החסידים זה את זה יזכו גם לאהבת הבורא ית', ככלל מרבה רבינו לעורר בספרו על חשיבות ומעלת אהבת חברים שעל ידה נזכה לאהבת השי"ת.

עודנו עומד לפני ה'

בתחילת שנת תקס"ב חלה רבינו ומאז הלך ונחלש עד שבכ' סיון שנת תקס"ב עלתה נשמתו בסערה השמימה, אלפים מבני הגליל באו ללוות את גופו הטהור של האי צדיק וקדוש אשר האיר לארץ ולדרים, רבינו ציווה שיחפרו את קברו עמוק מאד וכן שה'גולל' ששופכן עליו העפר יהיה גבוה יותר משיעור מלא קומתו מעל לגופו הטהור, ואכן כך נעשה.

לא חלף זמן רב ותהום כל העיר משום מעשה שהיה. אחד מאנשי רבינו – סוחר הדר בעיר נדבורנא ולרגל עסקיו נודד הוא למרחקים, ביום הסתלקותו של רבינו חזר הוא לעיר, ללא כל ידיעה על השאת והשבר שפקדם אך בראותו שכל רחובות העיר שוממים הם מאדם, לכששאל מה יום מיומיים נענה כי רוב בני העיר יצאו לבית עולמים ללוות את רבינו בדרכו האחרונה, החיש האישי את צעדיו לעבר בית עולמים והגיע כבר לסתימת הגולל.

כשחזר מהלוויה נוכח כי צרור כספו הגדול שהביא עמו מבית מסחרו נעלם, לאחר חיפושים מרובים הבין האישי כי מן הסתם בשעה שנדחף לסתימת הגולל, מחמת הצער וההמון הרב שהיה במקום נפל הארנק אל תוך מקום מנוחת הקודש, בא האישי לרבנים דמתא וביקש היתר לפתוח הקבר, חיל ורעדה אחזם בשמעם שאלה זו מפחד קדושת הגוף, אך נוכח העובדה שבארנק היו כספים רבים שהפקידו אצלו אלמנות ונדכאי רוח בשביל שיעשה עמהם מסחר ויחיו הימנו, התיירו לו לפתוח הקבר.

קבעו מנין אנשים שצמו והתפללו משך כל אותו היום ובין הערביים הלכו לפתוח את ציון הקודש, מה רבה היתה הפליאה בראותם שהארון בו מונח גופו הקדוש של רבינו היה בעמידה, ולא כפי שהניחו אותו בשכיבה, כי הצדיק עודנו עומד לפני ה' בתפילה ובתחנונים שיצמיח ה' קרן לדוד בעגלא דיין.

בוודאי יעשה לי הטובה הזאת להוביל ולהביא לי את הטלית בעזהשית"ש בטח...

ואבקש וואס בעסער אפער א קלענערער - איז שטארקער אין שענער אין בעסער מעג זאן אביסל א קלענער, אלא וועט זאן א גרעסערער שטארקער און בעסער בוודאי מה טוב. טאמער טהייערער מעג זאן משום מצוה 'אנוהו' מעג מיך קאסטען - כמה שיותר טוב, אם היותר קטן - יותר חזק ויפה וטוב, יכול להיות קטן, אא"כ הגדול גם חזק וטוב בוודאי מה טוב וגם אם זה יותר יקר - אפשר שיהיה, משום מצוה ואנוהו טלית נאה ויפה ניחא לי לשלם.

ויספר לכ"ק שליט"א הגענועים שלי וההשתוקקות שיש לי כמה שנים על זה - ועתה בא הזמן הטוב... וגם כ"ה ידידי יקירי הרה"ח יקנה ציצית טובים ויפיים וארוכים הנעשים ע"י יהודים היראים וחרדים לדבר השית"ש בקדושה לשמה - העובדים מלאכת הקודש הציצית לשמה דקוב"ה - וגם יקנה חתיכת משי לבן על הטלית הנצרך להכנפות וגם על הראש והכתף כנהוג בכל הטליתים.

... ועוד זאת קודם המשלוח אם ירצה כ"ה ידיד נפשי היקר והחביב הרה"ח שליט"א להטריח לילך להכותל המערבי שיבנה במהרה בימינו, ולהניח שמה איזה מינוטין אצל הכותל המערבי את הטלית ולהזכיר את שמי משלם זמן יוסף בן לאה עם כל בני ביתי וצאצאיו וצאצאי יחייו באורך ימים ושנים טובות ארוכות, ועם כל הנלוים אלינו וכל הבאים ואשר באו ויבאו להתפלל עליהם...

מכתב מרן אדמו"ר הגה"ק מטופרוב ז"ע הי"ד מיום ג' תמוז תרצ"ט - אל הרה"ח ר' יעקב מרדכי קאליקה ז"ל - ממונה כולל קוידניוב בעיה"ק ירושלים, אחד מני כעשרה מכתבים שנתרו לפליטה בהם מביע את רצונו הטהור והשתוקקותי לטלית מאריך ישראל וכותב בפרוטרוט את כל פרטי ההלכות והמנהגים.

נילוי אור האמונה בכל מציאיות האדם על ידי הציצית

איתא בגמ' (סוטה יז.) בזכות שאמר אברהם אבינו (בראשית יד, כג) אם מחוט ועד שרוך נעל זכו בניו לחוט של תכלת.

יש לבאר מה טעם זכו על ידי זה דייקא לחוט התכלת שבציצית ולא לחוטי הלבן, וביותר כידוע לבן מורה על אהבה ותכלת על יראה, והרי אברהם אבינו היתה מדתו אהבה.

ביאור הענין כי תכלית הבריאה לגלות אמונת ה' בעולם עד אשר יאיר אורו יתברך אף בכל עניני הגשם, ולתכלית זו ניתנו המצוות לישראל כמאמר הכתוב (תהלים קיט, פ) כל מצותיך אמונה. כי בכל איש יהודי יש בפנימיותו אמונה מצד עצם נפשו ועבודתו להוציא לפועל אמונה זו שתאיר בכל מציאיותו בכל מעשה וענין, והוא על ידי מעשי המצוות שהם הכלי להביא אורם הפנימי בנפשם המקיימים.

לכן קודם קיום המצוה יש להתבונן במה ולב כי תכלית המצוה להאיר בנפשו אורו יתברך ובוזה יזכה לתכלית קיומה, כמארז"ל (ברכות יד.) אמר ריב"ק למה קדמה פרשת שמע לוהיה אם שמוע כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ עול מצוות, שקודם המצוה יקבל על עצמו עול מלכות להיות רצונו לגלות אמונת ה' במציאותו הגשמית ובהכנה זו יזכה לאור המצוה בנפשו.

והנה חוטי הלבן שבציצית שאין בהם גוון מורים על עצם האמונה המושרשת באיש יהודי אשר היא ירושה לנו מאברהם אבינו על ידי שהשריש האמונה בעומק נפשו כדאיתא בבני יששכר, אמנם עיקר

מצות ציצית עבור חוט התכלת שיש בו גוון המורה על גילוי אור האמונה על ידי התבוננות כדברי חז"ל תכלת דומה לים וכו' ככל המצוות שתכליתם להוציא לפועל האמונה הפנימית שתאיר בכל מציאיותו.

וע"ז אמרו בזכות שאמר אברהם אבינו אם מחוט ועד שרוך נעל זכו בניו לחוט של תכלת, כי לחוטי הלבן המורים על עצם האמונה זכו מצד טבעו של אברהם אבינו שהורישו לבניו אחריו, ובזכות שאמר אברהם אבינו מחוט ועד שרוך נעל זכו בניו לחט של תכלת, כי לחוט הלבן המורים על עצם האמונה זכו מצד טבעו של אברהם אבינו שהורישו לבניו אחריו, ובזכות שאמר אברהם אבינו מחוט ועד שרוך נעל זכו לגלות אמונה זו בכל מציאיותם יותר ויותר אשר ע"ז מורה חוט תכלת שהוא עיקר המצוה.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, מתוך רעוא דרעיון שלח תשע"ח

לעתיד לבוא יזכו לדבקות שלמה בהשם יתברך

והנה בזמן הזה נצרך היהודי להתגברות תמידית ברצותו לקדש עיניו ומחשבות לבו מתוך חפצו להידיבק בו יתברך, כמאמר רז"ל (ברכות יז.) רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה. אמנם על ידי שמתגבר עתה על כחות הרע ונסיונות היצר ומקדש אבריו ועניניו הגשמיים, יזכה לעתיד לבוא שיסיר ממנו השם יתברך כל התאוות וההסתרים המונעים ומפריעים להידיבק בו יתברך להיות דבוק ביוצרו ללא שום מחיצות. ועל זה אמרו במדרש בעולם הזה על ידי יצר הרע אתם פורשים מן המצוות לעתיד לבוא אני עוקרו מכם, שעל ידי התגברותם בזמן הזה על יצר הרע המעכב להידיבק בהשם יתברך על ידי המצוות, יזכו שיעקר מהם לעתיד לבוא ולא יהא להם שום מונע בדבקותם בהשם יתברך.

זהו ענין אלפיים ושמונה מאות עבדים שיזכו לעתיד בזכות מצות ציצית, כי שבעים אומות הם כנגד כל כחות הקל"י וכל אחד כלול מעשר מדות דקל"י, ועל ידי שמקיים האדם מצות ציצית וזהיר אף בפנימיות המצוה, שמקדש עצמו ומקשר כל כחות נפשו הבהמית שמקל"י ונוגה אל הקדושה, וזכה לעתיד שיתבטלו ממנו כל כחות הקל"י, אדרבה - הם ישרתוהו ויסייעו בעדו להידיבק בהשם יתברך כי יתהפכו כולם לטוב כאשר הוא ענין כל הכחות שכנגד אל הקדושה.

יעזור השם יתברך שנוזכה להתקדש ולהידיבק בהשם יתברך ולכל ההשפעות טובות בגשמיות באופן שלא יפריעו מהדבקות, השבוע חל יום כ' בסיון אשר הוא מאה יום קודם ראש השנה, ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך (דברים י, יב) אל תקרי מה אלא מאה (מנחות מג.), שנוזכה לגילוי כבודו יתברך בעולם ולביאת משיח צדקנו במהרה בימינו.

שלח תשע"ד, רעוא דרעיון

הגיליון נרתיב
ידידנו הי"ד שלמה לנדא הי"ו - אלעזר
לדגל השמחה השרויה בבית אביו
הרה"ג ר' חנוך העניך דוב שליט"א
בהולדת בנו בשעטר"מ
הבריכה אחת היא לזוגינו החשובים שליט"א

ברכת מול טוב נשנר באתא אל מעי"כ
הרה"ג חנוך העניך דוב לנדא שליט"א
לדגל הולדת בנו בשעטר"מ
והחיב אודות אינושטיין הי"ו
לדגל שמחת לבו בנישואי בתו בשעטר"מ
עביג הבחור המר"מ מרדכי לנדסמן הי"ו
והנאחלים בכל לב

הכנעה ושפלות בלבוש שררה וגדלות

ויקרא משה להושע בן נון יהושע (יג, יז).

ברש"י התפלל עליו י-ה יושיעך מעצת מרגלים. ובתרגום יונתן וכדי חמא משה ענוותנותיה קרא משה להושע בר נון יהושע.

איתא בליקוטי תורה להאריז"ל שהמרגלים לא רצו שיכנסו לארץ מחמת שבמדבר היו כולם ראשים נשיאי כל שבט, ובא"י לא היה כי אם ראש אחד לכולם כנבואת אלדד ומידד משה מת ויהושע מכניס. לכן היה מקום לחשוש שיסברו המרגלים שיהושע יתנגד לעצתם שלא להיכנס לארץ כי הוא היא ראש ומנהיג בא"י ויבקשו להורגו, על כן התפלל עליו משה י-ה יושיעך מעצת מרגלים.

יש לבאר כיצד יתיישבו דברי האריז"ל עם דברי התרגום יונתן שהיתה תפלת משה על יהושע דוקא מתוך שראה ענוותנותו.

יתכן ביאור הענין בהקדם העובדא ברביה"ק הרר"מ מוויטעבסק ז"ע שקודם עלייתו לארץ ישראל נסע לכמה צדיקים להיפרד מהם, וביקר אף בפולנאה אצל הרה"ק בעל התולדות ז"ע ושת אצלו. בצאת השבת כאשר 'התולדות' ישב עדיין בבית מדרשו בסעודה שלישית, כבר הבדיל הרר"מ ונכנס לביהמ"ד כשמעלה עשן במקטרתו דרך חשיבות, והיו שראו במעשהו זלוול בכבוד 'התולדות'. נענה 'התולדות' משל למלך שהיתה ברשותו מרגלית יקרת ערך וחיפש מקום להטמינה ולשמרה מאין רואים, והיתה עצתו להטמינה באשפה שלא יעלה על דעת אדם שטמונה שם.

אמר התולדות שכמו כן הרר"מ שפל מאד וכפי שהיה חותם עצמו השפל באמת, אלא שמטמין שפלותו בהנהגתו בדרך חשיבות וגאוה שלא יעלה על לב אדם גודל שפלותו, וסיים התולדות אבל אותנו הוא לא ירמה.

בדרך זו יש לבאר שיהושע היה שפל מאד, כאשר בעת שנתנבאו אלדד ומידד משה מת ויהושע מכניס, אמר למשה אדוני משה כלאם וכן היה תמיד נוהג בשפלות ומסדר הספסלים בביהמ"ד (במבד"י כא, יד.) אמנם בעת שנבחר עם הנשיאים להיות מהמרגלים בא"י לא מצינו שהתנגד לכך, כי הבין שעתה זהו הנדרש ממנו ברצונו יתברך, ולכך הטמין שפלותו בלבבו ונהג בדרך שררה וחוזק.

והנה המרגלים ראו רק הנהגתו בדרך חשיבות וחוזק, ולכן היה מקום שיתראו שיעמוד נגדם לבטל עצתם ויבקשו להרגו. אמנם אם היו מכירים שאינה אלא הנהגה חיצונית אבל בעומק לבו הרי הוא שפל ונכנע בפני כל ודאי לא היו מתייראים ממנו, כי בגודל שפלותו ודאי לא יחזיק במחלוקת כדי להיות ראש ומנהיג בא"י.

זהו ביאור התרגום יונתן וכדי חמא ענוותנותיה קרא משה וכו', כיון שהיתה שפלותו טמונה בלבו עד שרק משה הכיר בה אבל המרגלים ראו רק התנהגותו בחשיבות, לכן נצרך להתפלל עליו שינצל מעצת מרגלים שלא יהרגוהו בירתאם שיעמוד נגדם ויבטל עצתם.

שלח תש"פ, ליל שבת